

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

УДК 78.08:159.955.4

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/32.214518>**Катерина МОЦАРЕНКО,***orcid.org/0000-0003-0941-1239**здобувач кафедри історії музики та музичної етнографії
Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової
(Одеса, Україна) motsarenko.kv@gmail.com***БАГАТЕЛЬ ЯК МЕТАЖАНР У МУЗИЧНОМУ УНІВЕРСУМІ В. СИЛЬВЕСТРОВА:
ПОШУК МЕТОДОЛОГІЧНОГО ОБҐРУНТУВАННЯ**

У статті розглядається концепт метажанру у застосуванні до «Циклу циклів» багатель В. Сильвестрова. Мета статті – розширити трактування жанру багатель у сучасній фортепіанній музиці, виділити риси метажанру у багателях Валентина Сильвестрова. У статті вперше здійснено спробу методологічного обґрунтування концепту метажанру у застосуванні до фортепіанної багатель, що становить наукову новизну дослідження.

Термін «метажанр», який досить широко використовується в літературознавстві, у цій публікації розглянуто у філософському контексті нових парадигмальних зрушень у міждисциплінарному полі сучасної гуманітаристики (Humanities), а саме в рамках однієї теоретико-концептуальної системи серед таких понять, як метадискурс, метанаратив, метамодерн. Спираючись на роботи відомого літературознавця та поета Ю. Подлубної та автора численних публікацій із проблеми жанру у контексті культури О. Бурліної, із використанням варіативності визначень концепту метажанру сформульовано критерії, за якими ми вважаємо доречним віднести багатель В. Сильвестрова до метажанру, а саме: у багателях ідея вміщується у малу форму, що є складовою частиною макроциклу відкритої фрактальної структури; багатель постає як синонім справжнього, без прикрас – чиста ідея (головною її функцією є повернення до справжньої «музики у себе вдома» (за В. Сильвестровим)). Найбільш близьким до ідеї багательності нам видається визначення метажанру О. Бурліної – «спосіб функціонування методу в культурі», адже багательний стиль Валентина Сильвестрова виходить за межі суто музичної дійсності та порушує питання світотворення, втілює ідеї творіння через музику, початку буття, практик пізнання дійсності та повернення до справжніх, чистих ідей і глибинних сенсів.

Нині концепт музичного метажанру потребує певної інституалізації, усталення. Можемо констатувати відсутність ґрунтовних робіт, що зосереджують увагу на метажанрі у застосуванні до музичного мистецтва. Більш детальний розгляд концепту музичного метажанру крізь призму творчості В. Сильвестрова може стати важливим кроком на шляху до повноцінної інтеграції цього терміна у музикознавчий дискурс.

Ключові слова: *метажанр, багательність, метанаратив, міждисциплінарність, макроцикл, фрактальна структура.*

Kateryna MOTSARENKO,*orcid.org/0000-0003-0941-1239**Applicant at the Department of History of Music and Musical Ethnography
Odessa National A. V. Nezhdanova Academy of Music
(Odessa, Ukraine) motsarenko.kv@gmail.com***BAGATELLE AS A METAGENRE IN V. SILVESTROV'S MUSIC UNIVERSE:
SEARCH FOR METHODOLOGICAL FOUNDATION**

The article is devoted to the investigation of the meta-genre concept in the application to the V. Silvestrov's "Cycle of Cycles" of the bagatelles. The purpose of the article is to expand the interpretation of the bagatelle genre in modern piano music, to highlight the features of the meta-genre in bagatelle music by Valentin Silvestrov. In the article for the first time it was made attempt of the methodological foundation meta-genre concept in application to the piano bagatelle. This methodological searches are manifested the scientific novelty of this research.

The term "meta-genre", which is widely used in literary theory, in this publication is considered in the more broader philosophical context of new paradigmatic shifts in the interdisciplinary field of modern Humanities, within the framework of one theoretical and conceptual system among such concepts as metadiscourse, metanarrative, metamodern etc. Works of the literary critic and poet Yu. Podlubnova and numerous publications of the specialist on the problem of genre in the context of culture O. Burlina became the theoretical orientations for our research. We have formulated the criteria according to which it is possible to attribute V. Silvestrov's bagatelles as a meta-genre using variety of the definitions of meta-genre concept. In V. Silvestrov's bagatelles the idea fits into a small form, which is a component of the macrocycle

with open fractal structure; bagatelles represents as a synonym of the authentic being, without decoration - a pure idea. Its main function is to return to the real "music at own home" (according to V. Silvestrov). The definition of the meta-genre proposed by O. Burlina – "the mode of the functioning of the method in the culture" – from our point of view is the closest to the idea of "bagatellity". Valentin Silvestrov's bagatelle style goes beyond purely musical reality, but also raises the question of world-creation, embodies the ideas of creation through music, the beginning of existence, the practice of cognition of reality and return to real, true ideas and deep meanings.

At the present moment, the concept of the musical meta-genre needs a certain legitimation and institutionalization. We have concluded that there is no thorough and fundamental research on the meta-genre in the application to the music art. A more detailed consideration of the concept of the musical meta-genre through the prism of V. Silvestrov's work should be an important step towards the full and organic integration of this concept into the musicological discourse.

Key words: meta-genre, "bagatellity", meta-narrative, interdisciplinary studies, macro-cycle, fractal structure.

Постановка проблеми. Поняття метажанру, широко вживане як літературознавчий термін, поки що вкрай фрагментарно застосовується для аналізу композиторської творчості. Однак у музичному просторі останніх десятиліть дедалі частіше спостерігаються явища, які потребують більш широкого контексту осмислення, що виходив би за межі усталеної жанрової системи. Одним із таких явищ, на нашу думку, є безпрецедентний за глибиною та масштабом «Цикл циклів» багатель нашого геніального співвітчизника Валентина Сильвестрова. Сучасний образ багатель (як ми його бачимо у різних композиторів, а особливо – у Сильвестрова) кардинально відрізняється за змістом і функціями від закладеного на початку, у перших зразках жанру у XVIII ст. Запропонована композитором концепція багательності видається надзвичайно співзвучною до сучасних світових процесів, такою, що може дати універсальну відповідь на запити сьогодення, адже спостерігаємо нині у всіх сферах життя потребу у стислому, концентрованому, простому, у поверненні до справжнього – натурального. Багательний стиль кореспондує із багатьма соціальними, загальнокультурними, навіть побутовими процесами, що дозволяє нам розглянути багатель як метажанр. Ідея багатель як «музики у себе вдома» (за В. Сильвестровим), музики справжньої, без прикрас – це граничне узагальнення всередині малої форми, для осмислення якого концепт метажанру підходить якнайкраще. Ми пропонуємо розглянути багательний стиль у контексті процесів жанрового синтезу та переосмислення старих жанрів – аж до виходу за їхні межі, адже концепт багательності видається нам набагато ширшим та універсальнішим, ніж просто елемент авторського стилю. Тому вважаємо доречним розглянути «Цикл циклів» багатель В. Сильвестрова крізь призму метажанру. Зауважимо, що нині характер музикознавчої рецепції метажанру є вкрай фрагментарним, однак ми вважаємо продуктивним розглянути у цій публікації багатель як частину сучасного культурного простору – глобального Тексту та дещо розширити

трактування терміна «метажанр», зробивши перші кроки до його повноцінної інтеграції у музикознавчий дискурс.

Аналіз досліджень. Серед літературознавчих досліджень у різних аспектах тему метажанру вивчають Н. Лейдерман, Ю. Подлубнова, Р. Співак, Ю. Тинянов (Лейдерман, 1982; Подлубнова, 2005; Співак, 1985; Тинянов, 1977), у своїх роботах зосереджує увагу на проблемі жанру в контексті культури О. Бурліна (Бурліна, 1987; Бурліна, 2014). Метажанр у застосуванні до музичного мистецтва згадується досить фрагментарно у дисертаціях Ю. Медведєвої – «Оркестрові жанри в західноєвропейській опері початку ХХ століття» (Медведєва, 2002) і С. Севастьянової – «Проблема синтезу мистецтв в екранному музичному театрі» (Севастьянова, 2004). У своїй докторській дисертації вітчизняна дослідниця Н. Рябуха вказує на риси метажанру в багателях В. Сильвестрова (Рябуха, 2017). Загалом, проаналізувавши доступні нам джерела, можемо констатувати відсутність ґрунтовних досліджень, зосереджених на проблемі музичного метажанру.

Мета статті – розширити трактування жанру багатель у сучасній фортепіанній музиці, виділити риси метажанру у багателях Валентина Сильвестрова. У статті вперше здійснено спробу методологічного обґрунтування концепту метажанру у застосуванні до фортепіанної багательі на прикладі «Циклу циклів» багатель В. Сильвестрова, що становить наукову новизну дослідження.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж перейти до визначення метажанру у літературознавстві, розглянемо проблематику цього концепту у більш широкому філософському контексті нових парадигмальних зрушень у міждисциплінарному полі сучасної гуманітаристики (Humanities). В останні десятиліття активно впроваджується дискурс із префіксом «мета-» із тою чи іншою акцентуацією семантичного ядра та конфігурацією (дискурс про метадискурс, якщо можна дозволити собі такий каламбур). Формується відповідне понятійно-термінологічне поле, своєрідна «сміслова хмара»

теоретико-концептуальної системи. Ось далеко не повний перелік термінів: метадискурс, метанаратив, метамодерн тощо. Виділимо важливі для нас позиції.

Метадискурс. Термін пов'язаний із поняттям «дискурс», нове життя якому дали постструктуралістські дослідження (М. Фуко, Ван Дейк, Ж. Дерріда, М. Йоргенсен, Л. Філіпс, І. Касавін, Б. Гаспаров та ін.). На відміну від вузьколінгвістичних уявлень, філософська теорія представляє дискурс не тільки як мовний, але і як буттєвий феномен, спосіб організації буттєво-смислового простору, внаслідок цього зосереджує увагу на онтологічних аспектах: співвідношення дискурсу та позамовної реальності, дискурсу та свідомості, дискурсу і практик (з'являється поняття «дискурсивні практики») тощо. Весь універсум культури інтерпретується як дискурсивний простір, як *метадискурс* – конфігурація дискурсів, що задають спільний горизонт існування та смислу. Для нашого власного дослідження важливою тут є вказівка через «мета-» на конфігурацію та єдність горизонту смислоутворення.

Метанаратив. Це поняття розвивається у межах «наративного повороту», який відбувся у сучасному філософсько-гуманітарному знанні, коли «наратив» розширює своє семантичне поле за межі «розповіді» й «оповідання» (Р. Барт, Ж. Женетт, Дж. Принс, Ф. Анкерсміт, Г. Вайт, А. Данто, А. Меггіл, Й. Брокмейер, Р. Харре та ін.). Одне з найбільш відомих визначень наративу дали класики наративістики Й. Брокмейер і Р. Харре: «Наратив – це слово для позначення спеціального набору інструкцій і норм, які встановлюють, що слід і чого не слід робити в житті, і які визначають, як той чи інший індивідуальний випадок може бути інтегрований у якийсь узагальнений і культурно встановлений канон» (Брокмейер, Харре: 37). У цій оптиці метанаратив – це масштабні теоретичні побудови, що характерні для певної епохи й існують у вигляді універсальних пояснювальних схем, пізнавальних конструктів. Найбільш популярною є концепція метанаративу у французького мислителя Ф. Ліотара і канадсько-американського філософа Ч. Тейлора. У роботі «Ситуація постмодерну» (Ліотар, 1995) Ф. Ліотар описує метанаратив (фундаментальний наратив, велику розповідь), зокрема, як варіант культурно-історичного міфу (неможливий без «великих героїв», «великої мети», «великих мандрів» тощо) та як засіб легітимації наукового знання. Метанаративи породжуються філософією як метадискурсом, який є легітимуючим щодо статусу науки. Легітимація тут має аксіологічний

(ціннісний) характер і звертається до сфери цінностей, що визнаються переважною більшістю адресатів метанаративу (наприклад, цінностей індивідуальної свободи та загального блага). Таким чином, у метанаративі неминуче присутня ціннісна компонента, що важливо і для нашого дослідження. Ліотар окреслює «ситуацію постмодерну» як ситуацію недовіри до метанаративів і відмови від них. Отже, вибудовуючи контури поняття метанаратив, Ліотар одночасно позначає його межі та навіть негацію. Внутрішньо метанаратив виявляється діалектично суперечливим, амбівалентним, як і в інших випадках введення термінів із префіксом «мета-». У Ч. Тейлора концепт «метанаратив» функціонує у смисловому зв'язку із термінами «masternarrative» та мікронаратив: мастер-наратив (історично і культурно обґрунтовані інтерпретації деякого аспекту світу з певної позиції, найпоширеніші моделі інтерпретації) та мікронаратив (фрагменти досвіду, зафіксовані у текстах). Найвищий ступінь концептуалізації – метанаратив (масштабні теоретичні побудови, які існують у вигляді універсальних пояснювальних схем). Метанаратив у нього тісно пов'язаний із суспільною уявою і може розумітися як «тло свідомості», в рамках якого люди розуміють одне одного і здійснюють суспільні практики (див., наприклад: Тейлор, 2011).

Метамодерн. В останні роки стає популярним концепт «метамодерн» – це глобальний культурний процес, що характеризується «коливанням» (осциляцією) між двома протилежностями (наприклад, модерном і постмодерном) та одночасністю їх використання. Термін ввели голландський філософ Робін ван дер Аккер і норвезький теоретик медіа Тимотеус Вермюлен. Метамодерн – це своєрідне світоглядне і методологічне розставання (відмова) від постмодерну (та відповідного типу рецепції із префіксом «пост-»). Нам важливо простежити співвідношення мета- і пост-, оскільки сам В. Сильвестров майже постмодерністськи грає зі змістом «пост-», створюючи постлюдії та висловлюючись про них у своїх глибоких коментарях. Відбувається діалог смислів філософсько-антропологічного «постлюдства» та музичної постлюдії.

Тепер розглянемо більш детально, як відбувається формування концепту «метажанр», із варіативності визначень якого нам належить обрати й уточнити робоче визначення для власного дослідження. У наших пошуках будемо спиратися на роботи відомого літературознавця та поета Ю. Подлубнової (Подлубнова, 2005) та автора численних публікацій із проблеми жанру

у контексті культури О. Бурліної (Бурліна, 1987; Бурліна, 2014).

Концепт «метажанр» починає формуватися у літературознавстві з кінця 1970–1980-х рр. як визначення «наджанру». Ю. Подлубнова виділяє три базові підходи до визначення метажанру:

– Метажанр – це «структурно виражений, нейтральний щодо літературного роду, стійкий інваріант багатьох історично конкретних способів художнього моделювання світу, об'єднаний спільним предметом художнього зображення» (Співак, 1985: 53) (тут і далі переклад наш – К. М.). Ми можемо розширити контекст за межі художнього, вербального та літературного, збагативши «музичним». Незмінним залишається *структурно виражений, стійкий інваріант способів творчого (музичного) моделювання світу*.

– Метажанр – це певний «провідний жанр», «старший жанр» (Тинянов, 1977: 245), «певна принципова направленість змістовної форми <...>, що притаманна цілій групі жанрів та предметно-їхню семантичну спорідненість» (Лейдерман, 1982: 135). Метажанр постає як структурний принцип побудови світообразу, який виникає в межах літературного напрямку чи течії та стає «ядром» жанрової системи, що існує. Тут для нас найбільш важливим є «провідний жанр», який підтримує семантичну єдність інших жанрів, об'єднує їх за *принципом творення образу світу*.

– Метажанр – культурологічний аспект жанру, міждисциплінарний синтетичний жанр, спосіб функціонування методу в культурі. Як вказує О. Бурліна, «метажанр – це спосіб функціонування методу в культурі, коли досвід засвоюється не через строгий кількісно-якісний канон, не через чітко визначені ознаки твору, а через концептуальну позицію, через спільні просторово-часові відносини» (Бурліна, 1987: 45).

Тут відзначимо, що метажанр – уже не суто наукова, дискурсивна категорія, це концепт і парадигмальний аспект, а, можливо, й *універсалія* самої культури, що має потужний синтезуючий ефект, який забезпечує смислову цілісність культури. Як стверджує Ю. Підлубнова, у третьому визначенні метажанру підкреслюється його зв'язок із культурою часу, функція відтворення культури. Метажанр тут втілено у різних сферах культури та мистецтва: в літературі, музиці, живописі, скульптурі тощо.

Спільним у всіх перерахованих визначеннях метажанру є комплекс таких характеристик:

– більш значна, ніж у розмові про жанр, *величина явищ*;

– *позародова направленість*: метажанр долає тяжіння жанру до конкретного роду, розташовується над родовими структурами;

– *граничність* метажанру: прагнення вийти за рамки літературного (музичного) простору в іншу, більш широку систему координат. Метажанр як синтетичне за своєю природою явище створює можливості для здійснення нетривіальних, нових синтезів як на межах жанрів літератури та мистецтва, так і на межах мистецтва-культури (культурних ідеологем, міфологем) і життя (життєтворчості). Такий акцент на синтез через метажанровість мистецтва та життєтворчості, основ соціокультурного та духовного буття надзвичайно важливий для розгляду музичного та культурного універсуму В. Сильвестрова. В аспекті граничності та поза-граничності можемо констатувати *амбівалентність метажанру*, оскільки він, з одного боку, утримує цілісність універсуму культури, з іншого – створює потенційну відкритість культурним і жанровим трансформаціям і зрушенням.

Також Ю. Подлубнова ставить дискусійне питання про структурно-семантичну природу метажанру, його змістову матрицю порівняно з такими самими характеристиками жанру, залишаючи це питання відкритим. Можливо, така невизначеність пов'язана з тим, що в кожній предметно-дисциплінарній сфері це питання вирішується специфічним чином.

Доповнити панораму визначень метажанру хочемо яскравими метафорами О. Бурліної, наведеними у її роботі «Жанр в контексті культури та наукової рефлексії» (Бурліна, 2014). Автор порівнює метажанр із аналізом мікроклітин: «Жанроутворення – це «цитологія культури», тобто аналіз мікроклітин, що дають можливість скласти уявлення про стан організму загалом» (Бурліна, 2014: 13). Таке порівняння видається нам близьким до метафори В. Сильвестрова про багателі як «зерна музики», її ейдоси. Також звернемо увагу на порівняння О. Бурліною жанру в контексті культури із «голограмою, кожний «уламок» якої несе у собі образ цілого; із *фракталом*, що є *малою структурною матрицею, ізоморфною великій матриці*» (курсив наш – К. М.) (Бурліна, 2014: 13). Фрактальна структура «Циклу циклів» багатель В. Сильвестрова, на нашу думку, може стати одним із ключових критеріїв, за якими багателі композитора можна віднести до метажанру, про що докладніше скажемо далі.

Отже, чому саме ми можемо розглядати багателі В. Сильвестрова як метажанр? Метадискурс притаманний творчості композитора, згадаємо лише симфонічну поему для фортепіано й оркестру «Метамузіка» (1992) або симфонічну поему «Мета-вальс» (2002). В одному

з інтерв'ю автор розмірковує про *метафугу* та структурну тему у зв'язку з Першою та Третьою фортепіанними сонатами (Сильвестров, 2010: 225). Валентин Васильович так висловлюється про метамузику: «Ця метамузика, вона ніби складається з музичних жестів, але всі вони підняті до рівня натурфілософії <...> це космічні якісь стани, космічні пасторалі, космічні музичні процеси...» (Сильвестров, 2010: 38–39). Та надзвичайно яскраво, на нашу думку, проявляється тяжіння до «мета-» там, де у назві це не артикульовано, а саме у «Циклі циклів» і загалом у багательному стилі, що є для митця не лише формою втілення музичних ідей, але і способом сприйняття світу. «Багательний епос», незважаючи на відсутність пафосу та конструктивних навантажень, виходить за межі буденності у сферу ідей, «музики у себе вдома» (за словами композитора). Як стверджує харківська дослідниця Н. Рябуха: «Багатель тлумачиться як прояв миттєвого просвітлення, осяяння, інсайту. У творчості В. Сильвестрова багатель **набуває рис метажанру**, в ній таїться глибокий сенс – безпосереднього самовираження сутності в «самій собі», інтуїтивне висловлювання таємниці буття» (Рябуха, 2017: 372).

Ми можемо простежити у багателях В. Сильвестрова риси, окреслені в кожному зі згаданих вище визначень метажанру, але у рамках цієї публікації зосередимося на тезі О. Бурліної про метажанр як «спосіб функціонування методу в культурі» (Бурліна, 1987: 45). Багательний стиль Валентина Сильвестрова виходить за межі суто музичної дійсності та порушує питання світотворення, втілює ідеї творіння через музику, повернення до чистих ідей, початку буття. Окреслимо деякі критерії, за якими віднесемо багатель В. Сильвестрова до метажанру:

– **Ідея вміщується у малу форму, що є складовою частиною макроциклу відкритої фрактальної структури** (багатель як своєрідний «модуль», що монтується з іншими подібними, «запрошує» гармонійною незавершеністю, налагоджує зв'язок, Зустріч у високому сенсі). Цей ракурс видається нам досить продуктивним, оскільки дає можливість виявляти риси багательності (у трактуванні В. Сильвестрова) в інших

жанрах, що ми плануємо здійснити у наступних публікаціях.

– **Багатель як синонім справжнього**, без прикрас – чиста ідея, «зерно» (за аналогією з мікроклітинами у О. Бурліної), початок, зародження нового, дитяча гра, «ранок буття». Тут ми зосереджуємося на чистій ідеї жанру багатель, яка може проявлятися і в інших жанрах. Головний аспект цього критерію – функціональна сторона жанру, для чого він потрібен – музиці, композитору, слухачеві. У сильвестровському розумінні одна з найважливіших функцій багатель полягає у поверненні до справжньої музики, до творіння без необхідності «вигадувати музику», штучно її прикрашати й ускладнювати.

Розмірковуючи про багатель як метажанр, можемо стверджувати, що в її життєдайну «орбіту» можуть увійти і менш універсальні жанри, близькі за структурним принципом творення образу світу. У такому ракурсі можемо розглядати «Тихі пісні» та хорові мініатюри Сильвестрова, «Листи до друзів» і «Просту музику для фортепіано» Г. Канчелі, – продовження переліку може стати завданням наших подальших пошуків.

Висновки. Нині концепт музичного метажанру потребує певної інституалізації, усталення. Можемо констатувати відсутність ґрунтовних робіт, що зосереджують увагу на метажанрі у застосуванні до музичного мистецтва. Одним із проявів метажанру в музиці вважаємо багатель В. Сильвестрова, які відповідають визначенню метажанру О. Бурліної як «способу функціонування методу в культурі» та виходять за межі суто музичної дійсності у сферу світотворення, практик пізнання дійсності та повернення до справжніх, глибинних сенсів. Вважаємо необхідним розширення трактування жанру багатель і оновлення її визначень у довідковій літературі (адже довідкові видання якраз є показником усталеності терміна), де не знаходимо нічого, крім традиційної «дрібнички, легкої для виконання». Значний корпус творів В. Сильвестрова останніх років, зосереджений у його «Циклі циклів», неможливо вмістити у звичний образ жанру багатель, тож рухаємося у напрямі більш глибокого їх вивчення й окреслення нових типологічних рис багатель як метажанру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бурлина Е. Я. Жанр в контексте культуры и научной рефлексии. *Контекст и рефлексия: философия о мире и человеке*. 2014. № 1–2. С. 9–21.
2. Бурлина Е. Я. Культура и жанр: Методологические проблемы жанрообразования и жанрового синтеза. Саратов, 1987. 165 с.
3. Брокмейер Й., Харре Р. Нарратив: проблемы и обещания одной альтернативной парадигмы. *Вопросы философии*. 2000. № 3. С. 29–42.
4. Лейдерман Н. Л. Движение времени и законы жанра: Жанровые закономерности развития советской прозы в 60–70-е годы. Свердловск, 1982. 256 с.
5. Ліотар Ф. Ситуація постмодерну / пер. з англ. Ю. Джулая. *Філософська і соціологічна думка*. 1995. № 5–6. С. 15–38.
6. Медведева Ю. П. Оркестровые жанры в западноевропейской опере XX века : дис. ... канд. искусств. : 17.00.02. Нижний Новгород, 2002. 208 с.
7. Подлубнова Ю. В. Жанр и метажанр: к проблеме разграничения. Доклад на международной научной конференции «Литературные жанры: теоретические подходы в прошлом и настоящем. VII Поспеловские чтения», Москва, МГУ им. М. В. Ломоносова, 2005. URL: <https://www.netslova.ru/podlubnova/meta.html> (дата звернення: 10.08.2020).
8. Рябуха Н. О. Трансформація звукового образу світу в фортепіанній культурі: онто-сонологічний підхід : дис. ... докт. мистецтв. : 26.00.01 / Харківська державна академія культури. Харків, 2017. 456 с.
9. Севастьянова С. С. Проблема синтеза искусств в экранном музыкальном театре : автореф. дисс. ... канд. искусств. : 17.00.02. Астрахань, 2004. 28 с.
10. Сильвестров В. Дождаться музыки. Лекции-беседы. По материалам встреч, организованных С. Пилутиковым. Киев : Дух і Літера, 2010. 368 с.
11. Спивак Р. С. Русская философская лирика: Проблемы типологии жанров. Красноярск, 1985. 140 с.
12. Тейлор Ч. Структуры закрытого мира. *Логос*. 2011. № 3 (82). С. 33–55
13. Тынников Ю. Н. Ода как ораторский жанр. *Поэтика. История литературы. Кино*. Москва, 1977. 576 с.

REFERENCES

1. Burlina, E. Ya (2014). Zhanr v kontekste kul'tury i nauchnoy refleksii. [Genre in the context of culture and scientific reflection]. *Kontekst i refleksiya: filosofiya o mire i cheloveke. Context and Reflection: Philosophy about the World and Man*. № 1–2. P. 9–21 [in Russian].
2. Burlina, E. Ya (1987). Kul'tura i zhanr: Metodologicheskie problemy zhanroobrazovaniya i zhanrovogo sinteza. [Culture and genre: Methodological problems of genre formation and genre synthesis]. Saratov [in Russian].
3. Brockmeier J., Harre R. (2000). Narrativ: problemy i obeshchaniya odnoy al'ternativnoy paradigmy. [Narrative: Problems and Promises of One Alternative Paradigm]. *Voprosy filosofii. – Philosophy issues*. № 3. P. 29–42 [in Russian].
4. Leyderman, N. L. (1982). Dvizhenie vremeni i zakony zhanra: Zhanrovye zakonomernosti razvitiya sovetskoy prozy v 60–70-e gody. [The movement of time and the laws of the genre: Genre laws of the development of Soviet prose in the 60s–70s.]. Sverdlovsk [in Russian].
5. Liotar, F. (1995). Sytuatsiia postmodernu. [The situation is postmodern]. Per. z anhl. Yu. Dzhulaia. *Filosofska i sotsiologichna dumka. – Philosophical and sociological thought*. № 5–6. P. 15–38 [in Ukrainian].
6. Medvedeva, Yu. P. (2002). Orkestrovye zhanry v zapadnoevropeyskoy opere XX veka. [Orchestral genres in Western European opera of the 20th century]. Candidate's thesis: 17.00.02. N. Novgorod [in Russian].
7. Podlubnova, Yu. V. (2005). Zhanr i metazhanr: k probleme razgranicheniya. [Genre and meta genre: towards the problem of delineation]. URL: <https://www.netslova.ru/podlubnova/meta.html> [in Russian].
8. Riabukha, N. O. (2017). Transformatsiia zvukovoho obrazu svitu v fortepiannii kulturi: onto-sonologichnyi pidkhid. [Transformation of the sound image of the world in piano culture: onto-sonological approach]. Doct. thesis: 26.00.01. Kharkiv [in Ukrainian].
9. Sevast'yanova, S. S. (2004). Problema sinteza iskusstv v ekrannom muzykal'nom teatre. [The problem of the synthesis of arts in screen musical theater]. Extended abstract of candidate's thesis: 17.00.02. Astrakhan [in Russian].
10. Sylvestrov, V. (2010). Dozhdat'sya muzyki. Lektsii-besedy. Po materialam vstrech, organizovannykh S. Pilyutikovym [To wait for the music. Lectures-dialogues. According to the materials of the meetings organized by S. Piliutikov]. Kiev: Dukh i Litera [in Russian].
11. Spivak, R. S. (1985). Russkaya filosofskaya lirika: Problemy tipologii zhanrov. [Russian Philosophical Lyrics: Problems of the Typology of Genres]. Krasnoyarsk [in Russian].
12. Teylor, Ch. (2011). Struktury zakrytogo mira. [Closed world structures]. *Logos*, № 3 (82). P. 33–55 [in Russian].
13. Tynyanov, Yu. N. (1977). Oda kak oratorskiy zhanr. [Ode as a public speaking genre]. *Poetika. Istoriya literatury. Kino. Poetics. History of literature. Movie*. Moskva [in Russian].